

ročník XVIII

Nové Bratrské Listy

*Má duše vyhlíží Panovníka
víc než strážní jitra.*

(Žalm 130,6)

Z obsahu:

**kázání
o smyslu vánoc
dějiny - Joh. Watteville
synod UF 2016
zprávy ze seniorátu
z církví**

(prosinec 2016) 4

obsah

kázání

Radost ze soudu (*E. Šormová*) 87

biblické studie

Vánoce (*J. M. Lochman*) 89

Adventní zamyšlení 92

(*A. Opatrný*)

O naději (*J. Křivohlavý*) 94

dějiny

Theofil Reichel (*red*) 98

Johannes von Watteville 99
(*R. Böttner*)

unitas fratrum

Synod UF (*R. Hopcroft*) 102

Prof. D. Schattschneider (*red*) 106

náš seniorát

Hvězda v Jablonci (*A. H.*) 108

z církvi

Reformace v plastu? (*- red -*) 109

Za práva migrantů (*- red -*) 110

vánoční pastorela

Nové Bratrské Listy

18. ročník (2016)

Vydává OCHRANOVSKÝ SBOR

při ČCE v Praze

Čajkovského 8, 130 00 Praha 3

tel: 224 941 870

mail: uf.praga@centrum.cz

Registrováno pod zn. MK ČR E 12555

editorial

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, vánoční číslo Nových bratrských listů uzavírá letošní rok, který nepatří mezi veselé a optimistické.

Stalo se a stále se děje tolik hrozného po celém světě (nejen v Sýrii), že člověk zapomíná na to dobré.

To dobré, které se nedá ničím zkažit a zničit, nám tentokrát připomíná vánoční zvěst. Bůh má tento svět rád, je s námi a když už ten svět naplňujeme utrpením, trpí s námi. Proto se stal člověkem, sdílel náš úděl, aby nám ukázal naději, která trvá.

Z dějin se nám připomíná sto let od odchodu potštejnského a pražského kazatele Th. Reichela, i jeden z méně známých biskupů Jednoty.

Vracíme se ještě podrobněji k letošnímu světovému synodu Unitas fratrum a přinášíme tradičně další zprávy ze seniorátu i odjinud.

A zatímco se kolem nás pořádá poslední týden honu na vánoce, zkusme naslouchat tichému hlasu, který nepropaguje zlaté tele, ale pokoj mezi lidmi, nebojuje proti strachu posilováním vojenských rozpočtů, ale velikou radostí, která je pro všechny.

Pokoj i radost vám přeje na konci letošního roku i celá naše redakce.

Váš

Jindřich Halama

Děkujeme za podporu pro náš časopis.

Číslo účtu 2900700247/2010

kázání

Radost ze soudu

Zaplesej, sijónská dcero, zahlahol, Izraeli! Raduj se a jásej z celého srdce, dcero jeruzalémská! Rozsudek nad tebou Hospodin zrušil, zbavil tě nepřítele. Král Izraele, Hospodin, je uprostřed tebe, neboj se už zlého! V onen den bude Jeruzalému řečeno: „Neboj se, Sióno, nechť tvé ruce neochabnou! Hospodin, tvůj Bůh, je uprostřed tebe, bohatýr, který zachraňuje, raduje se z tebe a veselí, láskou umlká a opět nad tebou jása a plesá.“ Posbírám ty, kdo jsou zarmouceni, odloučení od slavnosti, neboť jsou z tebe; břemeno potupy na nich leží.

Hle, já si to v onen čas vyřídím se všemi, kdo tě pokořují, zachráním chromou, shromáždím zapuzenou, dám jim chválu a jméno všude v zemi jejich hanby. V onen čas vás přivedu, v ten čas vás shromáždím, dám vám jméno a chválu mezi všemi národy země, až změním váš úděl před vašimi zraky, praví Hospodin. (Sof 3,14-20)

Třetí kapitola proroka Sofoniáše se chýlí ke konci. Prorok Sofoniáš propuká v jásot, plesání a raduje se z celého srdce. Až nepochopitelně zní tato slova po oznamování soudu nad Jeruzalémem a okolními národy.

Důvodem jásotu, plesání a radování z celého srdce je skutečnost, že Hospodin zrušil rozsudek nad tebou - rozuměno lidem Božím a potažmo celým světem.

Kdybyste přečetli předcházející dvě kapitoly a první půli kapitoly třetí, tak si možná řeknete: Jak se může Sofoniáš takto radovat? Jak vůbec může jásat? To, co ve skutečnosti kolem sebe vidí, co prožívá, co mu odhalil Hospodin, nejsou nikterak nadějně vyhlídky. Zdá se, jakoby Bůh po dlouhé odmlice začal zasahovat do dějů světa.

Lidu Božímu a okolnímu světu prorok oznamuje, než dočteme k našemu oddílu, samou zkázu. Jak tomu rozumět? Jak rozumět slovům o soudu, který přichází? Soud, který má učinit přítrž nepravostem, budou potrestáni velmožové, kteří jsou jako řvoucí lvi, soudcové, kteří jsou jako večerní vlci, kněží znesvěcují svaté a znásilňují zákon.

Jednoduše, aby ti, kdo páší bezpráví, utiskují ubožáka a neznají studu došli své odměny po náležitém soudu.

Možná nás až překvapí, jak aktuální je výpis všemožného bezpráví, špatností i křivd, které se tehdy děly. Dělo se to mezi Božím lidem i pohany. Možná nás překvapí, že se toho až tak moc nezměnilo, že praktiky časů panování Judských králů se až nápadně podobají časům dnešním. Možná s tím rozdílem, že o porušování Božích zákonů kněžími, faráři, porušováním lidských norem soudci i vládci – tedy mocnými tohoto světa nemluvíme v tak poetických a trefných vyobrazeních.

Kdo však uvěří slovům o soudu? Kdo tehdy uvěřil slovům o soudu nad Izraelem? Kdo uvěří dnes slovům o soudu? Věřím, že by se někteří tenkrát našli, zrovna tak,

jako se najdou i dnes. Jsou to ti, kteří se snaží žít podle Božího zákona, Boží pravdy, lásky a milosrdenství. Jsou to ti, kteří se snaží přes temné stránky naší i světové politiky vidět světlo. Vidět v lidech dobré Boží stvoření. Snaží se žít nikoli jako řvoucí lvi, chvastouni, pokrytci, večerní vlci (budete-li mít chuť, přečtěte si knihu proroctví Sofoniáše celou, najdete tam trefná přirovnání toho, co dokáže člověk).

Hospodin zrušil rozsudek nad tebou, odehnal tvého nepřítele. Nejenže Hospodin zrušil rozsudek. Tedy místo slibovaného potrestání chaosu temných sil řvoucích lvů a večerních vlků, které jsou uprostřed lidu Božího a světa, nastává zvrat. Zvrat nastává v tom, že soudem to vše končí. Soud proběhl, zlo a temné síly byly odsouzeny již jednou pro vždycky. Rozsudek, který měl dopadnout, však je pozastaven, odročuje se, prostě je zrušen. Rozsudek o zániku světa díky člověku, lidskému hříchu, je zrušen.

Zrušil, to je to prvé, druhé, co Bůh udělal, je odehnal. Ano, temné síly řvoucích lvů a večerních vlků, kteří nic nenechají do jitra, jsou odehnány. Jsou zahrnání, vytěsnění, i když zpovzdálí útočí na ty, kteří jsou zaskočeni tím, že rozsudek nepřichází v podobě Božího zásahu shůry a zničení těch, kteří ohrožují svým nestoudných chováním svět.

Izraelův Král, Hospodin, je uprostřed tebe, neboj se zlého. Síla tohoto proroctví je v tom, že poodhalilo tajemství umění toho, který přijde zrušit rozsudek nad tebou. Bude to ten, který bude uprostřed tebe a bude to Izraelův Král. Tedy toho, který Jákoba – Izraele nepustil, nezřekl se jej, i když s ním zápasil na život a na smrt.

A tak, se již nemusíme bát. Nemusíme se bát temnoty, nejasné budoucnosti. Nemusíme se bát toho, že nás tento svět shltne, že podlehneme tomu zlému. Neboť již přišel ten, který zlomil nad námi rozsudek hříchu. Neboť již přišel ten, který odhání od nás našeho odvěkého nepřítele, hřích.

A proto: Zajásej, sionská dcerko, zaplesej Izraeli! Raduj se, rozvesel se z celého srdce, dcerko Jeruzalémská. Izraelův král, Hospodin, je uprostřed tebe, neboj se už zlého!

Eva Šormová

biblické a teologické studie

Vánoce. Předmostí Boží lásky

Vánoce nejsou prvním svátkem křesťanské církve. Vrcholem církevního roku jsou zajisté velikonoce. Tak to vyplývá již z biblického poselství. Srovnáme jen míru pozornosti, kterou bibličtí svědkové věnují velikonočním událostem, s postavením, jaké v evangeliích zaujímá vánoční příběh, a rozdíl je jasný. Zatímco všichni evangelisté jednomyslně dosvědčují kříž a zmrtvýchvstání Ježíše Krista, vypravuje nám příběh o narození betlémského Dítěte rozvitě jen Lukáš.

A přece měla církev pravdu, když po jistém váhání přiřkla vánocům vynikající roli v rámci církevního roku. Pravdu měl Lukáš, když vztáhl své svědectví víry i na pozemské začátky Ježíšova života. Křesťanská církev (a kulturní dějiny lidstva) by byly značně chudší, kdybychom neměli tento svátek a toto svědectví: svátek Božího vtělení (inkarnace) a svědectví o Boží solidaritě s námi lidmi. Pokusme se zpřítomnit si v tomto smyslu některé důrazy vánočního příběhu.

Bůh není pouhým divákem

Tváří v tvář především otřesným a tragickým událostem, kterým jsme tak často my nebo naši bližní vystaveni, býváme vždy znovu konfrontováni s otázkami: Jak jen to Bůh může připustit? Jak může jen přihlížet hrůznému a hříšnému řádění temných mocností? To jsou bolestné a znepokojivé otázky. Trápí naši víru, ba zdá se, že mnohým vnukají ateistický závěr jako v podstatě rozumné a poctivé řešení. Avšak v pozadí takovéto odpovědi (a již i otázky) je chybný předpoklad a chybná představa, že Bůh je nade všecko jakási povznesená, nepřístupná bytost, která dlí v nedosažitelné blaženosti, a nedotčená a nedotknutelná přihlíží, jak život točí se smrtelníky.

Takové představy o bohu v dějinách náboženství skutečně existují. Pomysleme jen na staré řecké bohy a jejich olympský život: seshora přihlížejí lidskému shonu, částečně pobaveně, částečně rozhořčeně. Nebo pomysleme na nejvyšší teologické ideje antické filosofie: čím čistší představa boha, tím je tento bůh abstraktnější a apatictější, nezúčastněnější. S takovými představami a idejemi se vánoční evangelium rozhodně rozchází. Bůh vánočního příběhu není žádným apatickým absolutnem. Bůh je tím, kdo se bezvýhradně ujímá lidí, solidárně s nimi od dětství sdílí jejich místo a čas, jejich lidskou podmíněnost, a to se vším, co k tomu patří: v utrpení i radosti, v životě i smrti... Bůh divák? Naopak. Bůh zúčastněný, Bůh při nás, účastník našeho kvasu a života: pravý člověk.

Především v temných chvílích dokazuje toto vánoční evangelium svůj vztah k realitě. Můj učitel a přítel, německý teolog Hans Joachim Iwand, mi často vyprávěl, s jakou silou mu toto svědectví zazářilo v nacistickém vězení. Stále znovu při-

pomínal: „Kdybych měl jen bohy starého Řecka, byla by tato zkouška k zoufání.“ Neboť zkušenému a ohroženému člověku nepřijde pomoc od božských diváků. Ale Bůh vtělený, Bůh Kristova příběhu, jehož srdce od vánoc až ke Golgátě tlouklo tam, kde mé lidské srdce se svým strachem a se svou nadějí tluče zde a dnes: toto je nepřemožitelná útěcha v životě i v umírání.

Nic lidského není cizí

Jeden z velkých průkopníků evropského humanismurazil heslo: Nic lidského mi není cizí. Vpravdě humanistický program. Ale kdo mu může být práv? Naše porozumění pro člověka – a především naše láska k člověku – naráží dříve nebo později na hranice. Náš humanismus je vázán na podmínky, které si sami stanovíme. Mnoho lidského – a především mnoho lidí – je nám cizí, naše solidarita kulhá. A také naopak platí, že mnoho nelidského je nám vlastní, mnohemu nelidskému propadáme. Jen ten, kdo je zaslepený, by to mohl nevidět. Naše dějiny i dějiny sebelépe míněného humanismu to dokládají na každém kroku.

Vánoční evangelium svědčí o radikálním humanismu, o bezvýhradném porozumění pro člověka a především o bezpodmínečné lásce k němu. Nejkrásnější vánoční písně – myslím třeba na písně Českých Bratří – zvláště působivě dosvědčují tuto bezvýhradnou Boží oddanost nám lidem, zjevenou v betlémském Dítěti. Žádná jiná pohnutka není hnací silou onoho vánočního příběhu – jen „Boží přátelství k lidem“ (Tt 3,4).

Toto bezpodmínečné přátelství k lidem názorně vykládá další pokračování betlémského příběhu. O kom jiném by se dalo tak jednoznačně říci, že mi nic lidského není cizí, než o Ježíši z Nazaretu? Evangelium je přece jedno velké svědectví o neslýchaně svobodné, předsudků prosté, solidární cestě k lidem. Jak pohoršlivě a podezřele působila Ježíšova lidskost na spravedlivé a pobožné humanisty jeho doby! „Hle, milovník hodů a pitek“, „přítel celníků a hříšníků“, „přestupník Zákona“... A Ježíš jde, zachraňuje, miluje – a dává svůj život za mnohé. To je ta humanita, která začala v Betlémě, lidskost podle Božího srdce. Bezvýhradná láska k lidem.

Bůh se stal člověkem.

Goliáš oloupen

Česká duchovní tvořivost přinesla už v 15. století píseň, které patří i v té nesmírně bohaté vánoční tvorbě světové velice čestné místo: „Narodil se Kristus Pán, veselme se...“. Známe ji ve všech církvích a leckde i daleko za jejich hranicemi. Vzpomínám, jak nás těšilo, když jsme v exilu slyšali, že mnohým zasvítila i v přítmi normalizační doby: Při velkých vánočních koncertech v pražské Smetanově síni orchestr na závěr spontánně spustil Narodil se Kristus Pán a posluchači jako při hymně vstávali a mnozí zpívali spolu...

To bylo v době, kdy se dály zavilé pokusy tehdejších mocipánů vytrhnout vánoční svátky z jejich duchovních kořenů, potlačit jakoukoli vzpomínku na Krista, ba

nahradiť ho pro děti importovaným „dědou mrázem“. Nepovedlo se to úplně. Ta stará česká vánoční píseň tu vzdorovala všem tlakům a manipulacím, adresně připomínala plné jméno toho, o něhož o vánocích jde, a pověděla o něm půvabně, že „z růže kvítek vykvet nám, radujme se!“

Bdělým ideologům to bylo ovšem proti mysli. A pokud by byli znali pokračování té písně, bylo by to pro ně přímo provokací. V té písni je totiž sloka: „Goliáš oloupen, veselme se, člověk jest vykoupen, radujme se!“ Ta sloka mne od dětství poutala. Ne, že bych jejímu dosahu hned rozuměl. Co má ten Goliáš co dělat s Betlémem? Znal jsem ovšem ten starozákonní příběh: Nabubřelý silák Goliáš nahání hrůzu Izraelským. Vyzývá jejich představitele na souboj. Je postavou i výzbrojí v nesrovnatelné „pozici síly“. Jen jeden se mu odváží čelit – chlapec David, takřka bezbranný, jen se svým prakem, podle všech odhadů snadná obrova kořist. Ale právě ten zdánlivě bezmocný chlapec se stává vítězem – a provždy svědkem o „moci bezmocných“ (o které, ne náhodou, psal právě vězeň normalizace, Václav Havel).

A tady je, jak jsem později pochopil, vnitřní spojitost s vánocemi. Už v Ježíšově dětství a potom v průběhu jeho života jako by se stále znovu čím dál vyostřeněji opakoval davidovský střet s Goliášem. Už to bezbranné betlémské dítě se stalo terčem zbesilého úkladu Herodova. Nestalo se však jeho kořistí – ani v Betlémě, ani na Golgatě. Boží budoucnost nepatří natrvalo uzurpátorům moci, patří betlémskému dítěti. To zaslíbení napřimovalo i v politické tmě totality. Těm, kdo měli uši k slyšení, zněla vánoční zvěst i svou politicky povzbudivou notou. Ať se páni tanků tváří jakkoli sebejistě, jejich čas dohání a doběhne dříve, než se nadějí. Ta česká vánoční píseň měla a má pravdu – všemu navzdory: Goliáš oloupen, veselme se, člověk jest vykoupen, radujme se.

Domov pro nás lidi

Většina z nás slaví vánoce jako svátek domova, rodiny, našeho „domácího krbu“. Existuje sotva nějaký jiný den, kdy by si člověk tak velmi přál být doma, jako o vánocích. Pro mnohé je toto jádrem vánoc: svátek domova. Spokojíme-li se s tím, máme ovšem z křesťanského hlediska ke smyslu vánoc ještě daleko. Čistě rodinná slavnost může pravou podstatu vánoc spíše zastřít. A přece, v hlubším smyslu jsou vánoce skutečně slavností *familiae humanae*, svátkem lidské rodiny, svátkem domova.

Vánoční evangelium je svědectvím o „Božím vyjití“ na naši zem. Tim vzniká na této zemi – a řekněme rovnou: v tomto kosmu – Boží domov pro nás. Jak často prožíval starověký člověk bezdomovectví na zemi! Jak cize si připadal člověk novověku: „Nekonečný vesmír mne děsí“, vyznal velký vědec a křesťan Blaise Pascal. V nesčetných variacích je toto tíživou zkušeností našich současníků, ale i naší osobní zkušeností.

Vánoce mají vztah k této kosmické i lidské nouzi bezdomovectví. Na této zemi, v tomto kosmu se narodilo betlémské Dítě. V něm si Boží láska vybojovala své nezníčitelné předmostí. Neexistuje žádný kosmos, který by natrvalo zůstal osiřelý, neexis-

tuje žádný člověk, který by natrvalo zůstal bez domova. My lidé už nejsme sami, „bez Boha na světě“ (Ef 2,12). Už nejsme bezcílní tuláci a cizinci bez vlasti. Království Boží je mezi námi (Lk 17,21). Proto jsme vděční za tento pozemský život – i když se zatmí. Neboť „světlo svítí v temnostech“ (J 1,5) – vánoční světlo vtělené lásky Boží osvětluje i povánoční všední den.

Rozšiřovat předmostí

Obraz předmostí Boží lásky má pointu, která nás všechny oslovuje a zavazuje. Předmostí není samoúčelným prostorem. Má svůj smysl jen jako výchozí bod pro další pochod. Je to obzvlášť exponované, a proto ohrožené postavení. Ale má zaslíbení počátku, růstu, možného a aktuálního rozmachu. Tak je tomu i s vánočním evangeliem. Ukazuje ven za své hranice, exponuje v příběhu Ježíše z Nazaretu příběh království Božího. Tento příběh se nás týká, strhává nás s sebou, chce se stát naším příběhem. Předmostí Boží lásky se má mezi námi v každodenních reálných lidských vztazích a poměrech rozšiřovat směrem ke království Božímu. Vánoční evangelium hledá svou odezvu v našem životě:

Bůh, který nezůstal divákem, chce, abychom ani my ve svém životě tváří v tvář bídám doby nezůstávali diváky.

Bůh, kterému nic lidského není cizí, chce, abychom se i my na naší ohrožené zemi stali solidárními bližními a spolutvory.

Bůh, který se přiznává k poníženým, dává novou sílu i bezmocným.

Bůh, který uprostřed odcizeného světa a lidstva, které ztratilo svůj domov, zakládá smířlivě nový domov, volá i nás ke službě smíření, k vytrvalému budování nového domova pro bezdomovce z blízka i z dále.

Takto pochopeny, neprospědkují vánoce pouhé nostalgické ohlédnutí nazpět, nýbrž povzbuzují k cestě víry, směřující vpřed.

J. M. Lochman. O smyslu křesťanských svátků. Praha, Vyšehrad 1997.

Adventní zamyšlení

Poušť i suchopár se rozveselí, rozjásá se pustina a rozkveté kvítím. Bujně rozkveté, radostně bude jásat a plesat. Bude jí dána sláva Libanónu, nádhera Karmelu a Šáronu. Ty uzří slávu Hospodinovu, nádheru našeho Boha. Dodejte síly ochablým rukám, pevnosti kolenům klesajícím. Řekněte nerozhodným srdcím: „Buďte rozhodní, nebojte se! Hle, váš Bůh přichází s pomstou, Bůh, který odplácí, vás přijde spasit.“ Tehdy se rozevrou oči slepých a otevrou se uši hluchých. Tehdy kulhavý poskočí jako jelen a jazyk němého bude plesat. Na poušti vytrysknou vody, potoky na pustině. (Iz 35,1-6)

I dnes se samozřejmě najdou lidé, kteří plánují, a dokonce prorokují báječnou budoucnost pro lidstvo, národ, nebo alespoň nějakou skupinu obyvatel. A speciálně v naší zemi bývají lidé k takovýmto proroctvím skeptičtí. Řečí o slavných a světlých

zítřcích jsme si v minulosti užili víc než dost, a z jejich naplnění skutečně nic nebylo. Slyšíme-li tedy dnes velmi útěšná slova proroka Izajáše o krásné budoucnosti, mohou nám připadat sice jako krásný básnický text, ale budeme v pokušení nebrat je vážně. Nebo se můžeme dostat k oprávněným otázkám: „Kdy to bude?“ „Kde to bude?“ „Jak to, že to tu ještě není?“ Co na to tedy odpovědět?

Především je nutné si připomenout, že řeč starozákonních proroků není nějaké více či méně spolehlivé předpovídání budoucnosti, tedy že to není odpovídání na zvědavé otázky o tom, co nás čeká a nemine po několika dnech nebo mnoha letech. Starozákonní proroctví jsou především slova, která nám chtějí sdělit Hospodinovu vůli. Co chce Bůh v přítomnosti a v budoucnosti – to je to, co zajímá věřícího člověka a to je to, co chce člověku porok sdělit.

V našem textu to tedy především znamená, že se Izrael vrátí z babilonského zajetí, kam se dostal vlastní vinou, vlastní nevěrností. Znamená to tedy, že důsledky hříchů Izraele jsou sice závažné, ale Bůh nechce, aby jimi byl národ zatížen navěky. Obrazně řečeno: poušť, kterou si Izrael ve svém životě svou nevěrností sám způsobil, tu nebude napořád, změní se v úrodnou a kvetoucí zemi.

Naplnění tohoto proroctví pak Izrael skutečně zakusil. Vrátili se z Babylona, vybudovali znovu chrám, obnovili život národní pospolitosti a znovu obnovili celou starozákonní bohoslužbu. A to vše tak, že je perský král Kýros, proti jehož moci byli zcela slabí a bezmocní, sám propustil a přímo odeslal do jejich země.

Tímto naplněním prorokova slova ale význam prorockého slova nekončí. To, co tu bylo řečeno, se dál a ve větší míře naplňuje v Ježíšově životě a v životech těch, kdo v něho uvěřili. Ježíš přináší odpuštění, uzdravení, život lidí znovu rozkvétá. A tak je tomu u všech, kteří v Ježíše dříve nebo později uvěřili. Pokud tedy bereme to, co je řečeno v evangeliích, vážně, získáváme na budoucnost nový pohled: Bůh chce uskutečnit své skvělé věci, které v tak jasných barvách líčí prorok Izajáš, v našich životech. V nás, nejen kolem nás.

Nebo ještě jinak: není možné a není dobré čekat na to, až se kolem nás všechno zazelená (obrazně řečeno), až se všechno kolem nás stane rájem. Je třeba se obrátit ke Kristu, aby se tak ráj začal uskutečňovat v nás, aby skrze nás mohl Bůh dělat ty krásné věci, o kterých mluví prorok. To není uzavřít se do soukromí, ale uskutečnit to nejlepší, co Bůh chce světu dát. Chce totiž vnášet skutečnost Božího království do světa skrze nás, tedy tak, že nás naplňuje svými dary a posílá nás s nimi do světa.

Mnohdy není snadné uvěřit, že při naší nedokonalosti může Bůh něco dobrého dát světu právě skrze nás. Ale jak říká evangelium „U Boha není nic nemožného.“ (Lk 1,37) O toto slovo se máme a můžeme opravdu opřít. Právě advent nám to důrazně připomíná.

Aleš Opatrný, z knihy Stůl slova, Kostelní Vydří 1998

O naději

Co je to naděje?

Slovník jazyka českého nám říká, že naděje je „víra v něco příznivého“. Jinde čteme: „Naděje je událost, o které se věří, že nastane a splní příznivé očekávání.“ A nakonec: „Mít naději znamená uchovávat v srdci (pěstovat, udržovat v sobě) touhu a přání s očekáváním (důvěrou, vírou), že se to, nač se těšíme, uskuteční (stane).“

V naději žije žena, která očekává narození svého dítěte.

Nadějí má mládenec, který se chystá požádat svou vyvolenou o ruku a věří, že nebude odmítnut.

V naději žije vědec, který pracuje na určitém problému a věří, že se mu ho podaří rozluštit. Je na tom stejně jako umělec, který maluje obraz a žije v naději, že se mu podaří vyjádřit svou představu a že to bude mít dobrou estetickou hodnotu.

Ti, kteří se odborně zabývají původními významy slov (etymologií), nám říkají, že původní význam českého slova „naděje“ bylo „klást si určitý cíl“, jehož splnění se očekávalo (a žilo se pak v radostném tušení příznivého vyústění celého dění). Velice se tak blížili tomu, co se naději rozumí v současné době.

Psychologie naděje

Psychologie nás upozorňuje mimo jiné i na jednu zvláštní charakteristiku člověka – na jeho zaměřenost k cíli (směřování). Co se tím rozumí?

Samočinný počítač (jako prototyp automatizovaného stroje) může být příkladem stoprocentně programovaného dění. Pracuje mimořádně výkonně. Dělá však jen to, co umí, tj. to, co mu bylo předem naprogramováno. Bez předem připraveného programu nemůže pracovat.

Člověk má též mnohé „naprogramováno“, např. genetikou, učením apod. Má však mimo to ještě něco navíc. Je schopen klást si určité cíle. Může se např. rozhodnout, že pojedou do určitého města. Určí si kam chce jet, připraví se na cestu a jede. To se rozumí charakteristikou směřování a svobodou vůle člověka. Jindy se rozhodne, že bude studovat, podnikat, skládat básně, psát knížku nebo že uvaří meruňkové knedlíky, vymaluje byt nebo vypere prádlo. Soubor takovýchto cílů může být nepředstavitelně velký. Kdo by byl schopen vypočítat, co vše si lidé mohou vymyslet, představit, předsevzít a to pak chtít, upnout k tomu svou snahu, vůli a práci?

O této charakteristice „směřování“ se v odborné mluvě hovoří jako o teleologické schopnosti (od řeckého slova telos – cíl), na rozdíl od tzv. kauzálního dění, kde slovem „kauza“ se rozumí příčina (programování je příkladem kauzálního ovlivňování dění).

Zaměříme-li se takto k určitému cíli, např. k představě, že si postavíme rodinný dům, pak tento cíl zpětně ovlivňuje naši činnost. Jde-li nám o určitou hodnotu, pak

tato hodnota určuje, co je vhodné a co nevhodné, co je účelné, správné, dobré atd. – co bychom měli a neměli dělat. V daném případě nás zaměření na stavbu domu vede k hledání stavebního místa, shromažďování peněz na stavbu, jednání s architektem, stavitelem apod.

Cíl našeho snažení ovlivňuje zpětně nejen naše myšlení a naši vůli (motivaci, tzv. hnací síly našeho jednání), ale i naše city (emoce). Na jedné straně se těšíme, že se nám podaří postavit dům a budeme mít kde bydlet. Na druhé straně máme obavy, zda najdeme vhodné stavební místo, zda seženeme dostatek peněz, zda najdeme spolehlivou stavební firmu. Tento citový (emocionální) přízvuk cílené aktivity je nápadnou charakteristikou naděje.

Máme-li cíl (např. jestliže jsme se rozhodli postavit si dům), pak se těšíme, doufáme a očekáváme splnění tohoto záměru. To vše jsou kladné emocionální průvodní jevy naší naděje. Touto nadějí žijeme. Tuto naději „chováme v srdci“ – nejen v hlavě. V to, nač se těšíme, věříme. Doufáme, že se to podaří. Žijeme v naději, že se dožijeme splnění snu (postavit si rodinný dům). To vše jsou kladné city (pozitivní emoce), které jsou pro naději tak příznačné.

Biologie naděje

Ano, biologie. Přesně tak zní totiž nadpis jedné z nejpodnětějších knih, které v poslední době ve světě vyšly (Biology of Hope, 1990). Napsal ji Norman Cousins, profesor lékařské fakulty v Kalifornii, ředitel Výzkumného střediska zaměřeného na studium vlivu pozitivních emocí na lidské zdraví.

Nejde o jen tak nějakou knihu. Je to v podstatě zpráva o desetiletém výzkumu vlivu kladných citů na naše zdraví. Tento výzkum se přitom konal nejen ve výše uvedeném výzkumném ústavu v USA, ale zároveň i v mnoha jiných ústavech po celém světě. Norman Cousins byl jeho koordinátorem. Proč je v titulu knihy zrovna slovo „naděje“? Protože naděje je klasickým příkladem pozitivní emoce. A o tyto kladné city a o jejich vliv na naše zdraví v této knize jde. Proč?

Po dobu celého dvacátého století se na celém světě prováděly stovky výzkumů vlivu negativních emocí (jako je např. pocit obav a strachu, zlosti, zármutku, závislosti) na naše zdraví. Tyto poznatky daly na jedné straně vznik jednomu relativně novému lékařskému oboru – psychosomatice (studiu vlivu psychických jevů na naše fyziologické pochody), jednak nám zřetelně ukázaly, že to, jak se cítíme (jak nám je), má vliv na naše zdraví. To, jak nám je a co se děje v naší psychice, v našem duševním životě, může být (a v případě negativních emocí tomu tak skutečně je) příčinou zhoršení zdravotního stavu a výskytu celé řady různých nemocí. Tyto nemoci dnes řadí lékaři pod souhrnný název tzv. „civilizačních nemocí“.

Ukázalo se, že negativní emoce jsou v mnoha případech v pozadí vzniku žaludečních vředů, vředů na dvanácterníku, astmatu (záduchy). Stále hlouběji pronikající výzkum zjistil, že negativní emoce (zvláště pak stres) se mohou také podílet

na vzniku celé řady kardiovaskulárních onemocnění a rakoviny. Přitom je dobré si uvědomit, že právě zde se jedná o ta onemocnění, která jsou nejčastěji dnes uváděna jako příčina úmrtí lidí kolem nás.

Jak se Norman Cousins dostal ke studiu vlivu pozitivních emocí na naše zdraví? Přispěly k tomu jeho životní historie a osobní zážitky negativního vlivu negativních emocí. Sám se v důsledku stresu (typu „distresu“, tj. nezvládnutelné nadměrné tísně) dostal do situace, kdy mu jeho ošetřující lékař naznačil, že se nezadržitelně blíží jeho konec. V té chvíli si Norman Cousins vzpomněl, že kdysi slyšel o kladném vlivu radosti. Dal si do nemocnice nainstalovat promítací zařízení a sledoval staré filmové grotesky. Ukázalo se, že to má na jeho zdravotní stav pozitivní vliv. Když se uzdravil, všeho nechal a cele se vrhl do studia vlivu kladných citů na lidské zdraví.

V knize o biologii naděje – o vlivu pozitivních emocí na naše zdraví – je mnohé. Dočteme se tam o studiích, jimiž se podařilo objevit látky podobné morfinu (tzv. endorfiny a encefaliny), které si náš organismus vyrábí sám. Tyto látky mají schopnost např. tlumit bolest. A kdy si organismus vyrábí tyto endorfiny? Odpověď je jednoznačná: když člověk žije v naději (když je organismus pod vlivem pozitivních emocí).

Bylo by možné hovořit o mnoha dalších věcech. Látek do určité míry podobných endorfinům a encefalinům bylo v průběhu desetiletí objeveno již přes třicet. O to nám zde nejde. Jde nám o poznání pozitivního vlivu kladných citů na náš zdravotní stav. A naděje je příkladem „par excellence“ – typickým příkladem kladné emoce.

Horizontální a vertikální naděje

Žijeme-li, žijeme nadějí. Přestaneme-li mít naději, začneme se propadat do beznaděje a zoufalství. Život bez naděje přestává být životem, který by stál za to, aby byl žit.

V životě se však setkáváme s různými nadějemi. Zkusme se na ně podívat blíže.

Příkladem naděje může být doufání studenta, že udělá zkoušku. Jiným příkladem může být naděje maminky, že to, co peče, se podaří a „bude to dobré“ (nejen „k jídlu“). Takovýchto drobných a malých nadějí najdeme v každém životě bezpočet.

Nazvěme je „horizontálními nadějemi“. Proč? Slovo horizont znamená v jádru „obzor“ a zde nám jde o naděje, které vyvstávají na obzoru našeho života – v našem každodenním životě. Některé z nich mohou být krátkodobé, jako ty, které jsme uvedli na začátku, jiné mohou být dosti dlouhodobé, jako byla výše zmíněná naděje, že se nám podaří postavit rodinný dům. I to však je naděje, která je na obzoru – horizontu našeho života.

Vertikální naděje – co se jí rozumí? Vertikála je ta osa souřadnic, která je svislá. Vertikála je osa, která směřuje nahoru (vysoko) i dolů (hluboko). Na rozdíl od

horizontály, která se dívá na to, co se děje na obzoru, ukazuje vertikála na výšiny a hlubiny života.

Tam, kde jde o celoživotní zaměření člověka, tam jde o záležitost vertikální. Podobně je tomu tam, kde se jedná o nejhlubší jistotu, důvěru či o nejvyšší hodnoty života. I tam jde o vertikálu. Tam, kde jde o základní otázku smyslu života – „o to mít pro co žít“ – tam jde o vertikálu. A tyto základní otázky, cíle a hodnoty jsou základem vertikální naděje.

Stavíme zde proti sobě horizontální (malé, drobné, každodenní) a vertikální (velké, hluboké, celoživotní) naděje, i když jsme si vědomi toho, že celoživotní vertikální zaměření udává směr (ovlivňuje) i výběr horizontálních aktivit. Jde nám vak o to, aby se nám to základní zaměření života (a tím i hlavní naděje) nějakým způsobem neztratilo uprostřed všech našich drobných aktivit. Abychom si na konci života nemuseli zoufat, že náš život byl planý, ale abychom žili v radosti, že jsme dělali, co jsme dělat měli, že náš život „stál za to“, že jsme nežili nadarmo.

Naděje života

Jde-li nám o celoživotní zaměření, a tím i o vertikální naději, pak se nám na „tržišti života“ nabízí mnohé. O těchto celoživotních cílech se hovoří často jako o hodnotách. Jaké hodnoty se nám nabízejí?

Nabízejí se nám např. estetické hodnoty, kde „krása“ je tím hlavním, pro co stojí za to žít. Nabízejí se nám ekonomické hodnoty, kde „peníze“ či „finanční možnosti“ (majetek apod.) jsou tím, co dává životu smysl. Nabízejí se nám hodnoty „politické“, kde „moc“ (např. vedoucích pozic a možností rozhodovat ve velkém měřítku) je tím, co jako to „jedno jediné“ stojí za to. Tak bychom mohli pokračovat ve výčtu životních cílů, hodnot a nadějí. Zde však chceme upozornit zvláště na jeden, mnohými opomíjený cíl, na jednu neobvyklou hodnotu a životodárnou naději.

Jde nám o takové zaměření života, které je možno označit jako „křesťanské“. Co se jim myslí? Je možno charakterizovat to několika základními rysy, např. povědomím, že:

Nejsem na světě sám. Tak jako zemskou přitažlivost nevidíme a neslyšíme, a přece je s námi na každém místě na světě, tak je možno věřit, že s námi je – vždy a všude – ten, který je stvořitelem tohoto světa a jeho skutečným Pánem.

Někdo mne má rád. Naše děti zpívají: „Kdyby nás Bůh neměl rád, nedělal by tuto zemi...“. Je možno věřit, že ten, který je stvořitelem tohoto světa, nás má rád, že „není na světě člověka, kterého by Pán Bůh neměl rád“. O tom nám zní evangelium – radostná zpráva bible.

Někomu mohu věřit. Uprostřed všech všelijak problematických a nespolehlivých nabídek zaměření života je možno se domnívat, že jedna nabídka je pravdivá a spolehlivá (a dává životu správný smysl). Přesněji: že jeden je pravdivý a důvěryhodný – Pán Ježíš Kristus.

O této naději „nad všemi ostatními nadějemi“ říká bible, že „neklame“ (Ř 5,5). Nespočet lidí, kteří žili před námi, žilo v této naději. Nespočet lidí, kteří dnes na světě žijí, žijí touto nadějí. Ti všichni dosvědčují, že tomuto zaměření (nasměrování) života je možno věřit.

Jaro Křivohlavý. Sdílení naděje. Návrat domů 1997.

dějiny

Kazatel Theofil Reichel (1855 -1916)

Narodil se 14. června 1855 v bratrské osadě Gnadenberg ve Slezsku. Vystudoval teologii a působil nějaký čas v bratrských ústavech. Roku 1890 byl povolán za kazatele do Potštejna, do českého sboru. Musel se intenzivně učit česky, což se mu podařilo a nejenom jemu. I jeho manželka Anežka se v příštím čtvrt století stala vlastně Češkou a jejich děti (mezi nimi pozdější biskup Karel Reichel) mluvily česky a chodily do českých škol.

V Poštejně, kde strávil 18 let, se mu podařilo nejenom rozvinout duchovní práci ve sboru, rozšířit práci do Vamberka a Rychnova nad Kněžnou, ale má také hlavní zásluhu o vystavení nového kostela v Potštejně. Jednota byla sice od r. 1880 státně uznanou církví (tehdy Evangelická bratrská církev), ale stavět evangelický kostel nebylo vůbec snadné. Naštěstí měl sbor pozemek, ale přes schválený projekt byli mnozí, komu byl evangelický kostel trnem v oku a snažili se stavbě bránit, ne nejmenším odpůrcem byla Potštejnská vrchnost. Bratr kazatel Reichel však trpělivě a usilovně pracoval, až byl 1899 kostelík slavnostně otevřen.

Od r. 1900 byl bratr Reichel pokladníkem spolku na podporu sirotčinců, stal se na čas administrátorem vznikajícího sboru v Mladé Boleslavi a současně sboru v Praze, který původně byl stanicí patřící pod Potštejn. Zdálo by se, že se od Prahy osvobodí, když se od r. 1902 stala samostatným sborem s kazatelem Václavem Betkou, ale již v roce 1908, po odchodu nemocného bratra Betky na odpočinek, se bratr Reichel stal kazatelem sboru v Praze. Hned v dalším roce byl zvolen do tzv. Užší rady, spravující české sbory, tehdy patřící stále pod Ochranovské ředitelství.

V Praze se bratr Reichel zapojil do řady mezicírkevních aktivit, jako Kostnické jednoty, České diakonie a dalších. Hodně práce také vykonal jako redaktor Bratrských listů i řady církevních publikací (můžeme se domýšlet, jaký vliv to mělo na

volbu povolání jeho syna Karla, který se nejprve stal knihkupcem a nakladatelem). Aktivně se účastnil i Husovského jubilea ve válečném roce 1915, ale konce války se nedočkal. V následujícím roce onemocněl a 22. prosince 1916, právě před sto lety, zemřel.

Připomenutí listu Židům, „Mějte v paměti ty, kteří vás vedli a kázali vám slovo Boží ... a následujte je ve víře,“ platí v hojné míře o památce jednoho z prvních kazatelů našich sborů.

- red -

Biskup Johannes von Watteville (1718 – 1788)

V seznamu biskupů Obnovené Jednoty najdeme jméno Johannese von Watteville jako dvanácté v řadě, konsekrován byl roku 1747.

Marně bychom však hledali jeho rodný list. Narodil se totiž v jedné duryňské farářské rodině v říjnu 1718 a jmenoval je Johann Michal Langguth. Studoval teologii stejně jako jeho otec, nejprve v Erfurtu, potom v Jeně, na tradičních luterských univerzitách. Během studií se seznámil s kroužkem probuzeneckých studentů a jeho vztah k nim zesílil, když do Jeny přišel Zinzenдорfův syn Christian Renuatus.

Jako šlechtický synek měl mladý Zinzenдорf zajištěno soukromé vzdělávání, které mu dávali z Ochranova schválení studenti právě z toho kroužku, k němuž patřil Johann. I on učil Christiana Renata, od jara 1737, a stál o to, nastěhovat se do jeho domu, což mu posléze Bratři povolili (stejně jako několika jiným). Z podzimu onoho roku máme první bratrskou charakteristiku Johanna: „Langguth má milost, je prostoduchý, ale trochu inklinuje k fantazírování...“

Ze stejné doby máme Johannův dopis Zinzenдорfovi: „Nejdražší pane hrabě! Protože se Spasiteli Ježíši Kristu zalíbilo vytrhnout mě, ubohého červa, z bídného hříšného spánku a vyznamenat mne svobodně a nezaslouženě, čistě z pouhé milosti svou láskou, veškerý smysl mého života se upíná k tomu, vydat se tomuto velikému Spasiteli zcela a naprosto, na věky, duši i tělem a úplně se obětovat v jeho službě, a přitom se zcela ponořit do jeho krvavých ran. To je cíl mého bytí, který chci na požádání těchto bratří sdělit i Vám, když se milému Spasiteli zalíbilo, aby mne přitáhl do ekonomie drahého ochranovského sboru a mého milého pana hraběte.“

Jeho touhou bylo pracovat pro spasení duší, jak píše v mnoha dopisech. O rok později odchází se skupinou bratří a Christianem Renatem do Berlína, kde se setkal s hrabětem Zinzendorfem a vyjádřil jasně přání odejít na misi. Zatím však měl zůstat ještě v Jeně a věnovat se studentům. Teprve dalšího roku (1739) odchází Christian Renatus i se svými přáteli z Jeny do Marienbornu, kde byl Johann v červnu 1739 Zinzendorfem ordinován na diakona. Stal se kazatelem sboru v Herrnhagu, kromě toho se staral o svobodné bratry a byl zapisovatelem bratrských konferencí a synodu. V roce 1741 přišel na jednu sezonu do Ochranova, kde se věnoval především práci se svobodnými bratry a kázal po okolních stanicích. Po roce se vrátil zpátky ke své práci v Herrnhagu, ale když se 1743 vrátil Zinzendorf ze své americké cesty, vybral si jej mezi své nejbližší spolupracovníky a ještě téhož roku byl Johann v Gnadenfrei konsekrován na pomocného biskupa.

Johannovi rodiče zemřeli brzy, maminku ztratil již v osmi letech, když mu bylo 21 a končil svá studia v Jeně, zemřel mu i otec. V roce 1744 vyhlásil Zinzendorfův přítel Friedrich von Watteville veřejně, že Johanna adoptuje, nechal to notářsky ověřit a podal žádost ke králi (neboť adopce dospělého podléhala zvláštnímu schválení). Král adopci potvrdil a od r. 1745 se Langguth stal Johannem von Watteville.

Hned následujícího roku se na synodu v Zeistu oženil s Zinzendorfovou dcerou Benignou a za další rok, v červnu 1747, byl řádně konsekrován na biskupa Jednoty.

V Americe pracoval v té době biskup Spangenberg a mezi ním a Zinzendorfem nebyla zrovna úplná shoda, spíše se opakovaně rozcházeli v názorech. 1748 byl do Ameriky poslán Johann, aby pracoval v misi mezi Indiány a na Karibských ostrovech. Dopis, který poslal Zinzendorfovi, je výlevem přepjatých citů, odpovídajícím problematickému období v Herrnhagu. Plný zdobnělin a výrazů, které není snadné překládat z němčiny. Svému znejmilejšímu tatíčkovi posílá lísteček, v němž nje blahem, něžně líbá nejen pusinku, ale i ručičky a nožičky atd.

Mimo až trapně emocionální psaní (které se časem zmírňuje) však Johann pilně pracoval, jak v misi mezi Indiány, kde kázal a křtil a v roce 1749 stál u založení nového kostela v Gnadenhütten, protože starý byl příliš malý, tak na Karibských ostrovech. Jeho oddanost službě byla zcela mimořádná a povedlo se mu znovu motivovat dost rezignované misionáře. Zatímco dva roky před jeho návštěvou nebyl na ostrovech nikdo pokřtěn, během jeho vizitace a po ní bylo pokřtěno na sto nových lidí. On sám navštěvoval plantáže, hovořil s lidmi i jednotlivě, kázal, pořádal modlitební dny, hody lásky, mytí nohou, vysluhoval večeri Páně, a to tak často, že byl zcela vyčerpan. Píše koncem května 1748: „Byl jsem po tom všem tak vyčerpaný, že jsem sotva stál, měli jsme ale ještě konferenci...“ Konference byla shromáždění se spolupracovníky, kde se probíral postup další práce, veškeré problémy a otázky. Práci na ostrovech hodnotil vděčně a jak jinak, velmi emocionálně. Když se o rok později s Amerikou loučil, hlavně ostrov Sv. Tomáše mu velmi ležel na srdci.

V listopadu 1749 dorazil Johann do Londýna k Zinzendorfovi. Mezitím zjistil Zinzendorf, že v Herrnhagu se společenství pustilo na pochybnou cestu, odvolal Christiana Renata do Londýna a zakázal nechutně citové projevy a nedůstojné zdrobněliny, kterými se tato emocionální zbožnost vyznačovala.

V dalších letech jezdil Johann von Watteville po církvi od Irsku po Slezsko, 1752 se vydal na cestu do Grónska. Tady působil podobně jako předtím v Americe, intenzivně sloužil, vzdělával spolupracovníky, pracoval na zpěvníku, liturgické příručce (od křtu přes mytí nohou k pohřbům) i pokynech pro spolupracovníky. Svým důrazem na srdce, na lásku ke Spasiteli, bez níž je věrouka zbytečná, si vysloužil přezdívku „assersok“ - milovník. Ještě před zimou se vrátil zpět do Ochranova a dal se do dalších vizitačních cest, na nichž jej často doprovázela manželka Benigna. Kromě kontinentálních sborů, které objížděl, cestoval ještě dvakrát do Ameriky, Holandska, Anglie a Dánska. Manželka se stala 1747 dědičkou Grosshennersdorfu a po smrti matky (1756) i Berthelsdorfu a Herrnhutu. Musela tedy mnohem víc času trávit doma než na cestách a věnovat se správě panství.

Pro Johanna začalo nové období po Zinzendorfově smrti 1760. S odchodem nesporného vůdce Jednoty nastalo krátké období, kdy existovalo paralelně ředitelské kolegium (které existovalo již za Zinzendorfa, ale nemělo hlavní slovo) a takřka již rodinná autorita Zinzendorfových, kterou jako zeť a biskup na nějakou dobu požíval Johann. Soudobé zápisy konstatují, že v prvních dvou letech po Zinzendorfově smrti to bylo jako dříve: kam biskup Johann jel, tam se přesunulo centrum. Nedůležitější události, jako konference a synody, byly organizovány tak, aby byl přítomen.

Tato situace direktoriu vadila (vedl je Johann Friedrich Kober) a dalo to hlasitě znát. Je třeba převést hlavní pravomoc na generální synodu a v mezidobí na zvolené kolegium. Již 1762 byl vytvořen první společný orgán, devítičlenný (Johann byl jeho členem), 1764 pak synoda rozhodl, že mezi synody bude spravovat Jednotu volené Direktorium. Johann von Watteville se stal členem tohoto direktoria a zůstal jím až do své smrti, byl však jenom jedním z řady rovných a neměl žádné zvláštní pravomoci.

To využil k další pastýřské a kazatelské činnosti, kterou vykonával velmi rád a intenzivně. Podle svědectví současníků uměl jak kazatelsky tak pastoračně získávat mimořádně velký zájem a důvěru lidí. Jeho srdečnost a osobní přístup byly mimořádné, byly však zřetelně vázány na jeho osobu, protože po něm, kromě oněch praktických příruček, prakticky nezbyly psané texty. Další generace jeho kázání již zřejmě nezajímala.

V únoru 1784 se naposledy vypravil do Ameriky, doprovázen i manželkou, ale pro mizerné počasí a bouře vůbec nepřistáli u Amerických břehů, vrátili se na Karibské ostrovy a nouzově přistáli na Barbudě. Teprve po čtyřech měsících se dostali k cíli své cesty, Bethlehemu v Pensylvánii, kde byla již pět let provdána jejich nejstarší dcera. Johann byl již nemocen, ale stále se věnoval vizitační práci. Během pobytu

v Americe je dostihly zprávy o smrti jejich synů. Starší zemřel jako misionář v Asii, mladší pak 1786 ještě během studia teologie na semináři v Barby.

Johann a Benigna von Watteville se vrátili do Ochranova v létě 1787, kde byli přivítáni početnými přáteli. Poslední rok pracuje biskup Johann Wateville doma v Ochranově. V létě 1788 se vydal na synod do slezského Gnadenfrei, kde vážně onemocněl a 7. října 1788 zemřel. Den před smrtí se rozloučil se svými spolupracovníky, Spangenberg a další bratři z vedení s ním slavili večeri Páně.

Bratr biskup Johann von Watteville byl váženým a hlavně oblíbeným pracovníkem Jednoty, ale nestal se nikdy vůdčí osobností. To vyjádřil ještě za svého života sám jeho tchán, hrabě Zinzendorf:

„Já a Spangenberg jsme tvůrci principů, Johannes je milé srdce, ale žádný originální génius.“

podle studie Renate Böttner jh

unitas fratrum

Vedro a tvrdá práce

Zpráva o Synodu Unitas fratrum

konaném v Montego Bay na Jamajce v srpnu 2016

Synod se sešel v parném vedru jamajského Montego Bay, kam mohli všichni delegáti dorazit bez potíží s vízy a víceméně včas. Dorazila k nám však tragická zpráva, že bratr Emanuel Katuma z Tanzánie při cestě na synod zahynul při dopravní nehodě. Vzpomněli jsme jej minutou ticha a modlitbou.

Práce bylo spousta, všichni delegáti dostali své materiály předem elektronicky, což obsahovalo přes padesát zpráv z provincií a misí Jednoty a přes šedesát návrhů k projednání. To ovšem nebylo všechno, během synodu se objevily další návrhy a celkem jejich počet přesáhl 80. Unity synod je organizován z velké části v komisích, které zpracovávají návrhy a předkládají pak plénu návrhy usnesení.

Komise se zabývají různými oblastmi práce, jako kazatelé, teologické vzdělávání, finance, misie a kultura, řády a správní záležitosti Jednoty, věrouka.

První dva dny byly věnovány zprávám v plénu, další dva dny práci v komisích a poslední dva dny k projednání návrhů, volbám a dalším záležitostem k rozhodnutí. Synod nakonec přijal přes 50 usnesení (resolutions), která jsou zveřejněna na internetu: <http://www.unitasfratrum.org/>

Pokusíme se podat z práce synodu alespoň hlavní body a výběr usnesení.

Celá řada návrhů a jednání se týkala struktury světové Jednoty, potvrzení nových misijních oblastí, změny statutu na misijní provincie či plné provincie UF.

- Synod se usnesl, že pravidelná sborová práce nemá být označena jako „Dílo Jednoty“ (Unity undertaking), protože byla Jednota v Jižní Asii (Ladakh, Rajpur, Nepál a Assam) potvrzena jako misijní provincie.

- Novými misijními oblastmi se staly: Sierra Leone, Ruvuma a Njombe v Tanzánii, Sud Kivu a Katanga v Kongu, Iringa a Kiwele v Tanzánii.

- Misijní provincie: Honduras, Česká MP, Burundi a Kuba. (Protože každá misijní provincie má supervizora, naším je Evropská kontinentální provincie.)

- Nové provincie: Kongo, Tanzánie sever, Malawi, Lake Tanganyika v Tanzánii, Zambie, Tanzánie východ a Guyana.

- Statut díla Jednoty má nadále centrum v Ramallah, v Palestině, o které se stará především evropská kontinentální provincie, ale finančně je podporuje celá UF.

Růst počtu provincií i nových misijních oblastí je radostným jevem, pořád jsou ve světě místa, kde se evangelium dává poznat novým lidem. Vzhledem ke změnám ve struktuře UF byl také nově zpracován rozvrh modlitební stráže. Pro naše sbory zůstává v platnosti termín 1.-3. února 2017.

Celkem má Unitas fratrum od letošního léta 24 provincií s více než 970 tisíci členů (k tomu mezi 40 a 50 tisíci v pěti misijních provinciích). Rozložení se nemění, jen převaha Afriky roste.

Tanzánie má dnes 7 provincií s více 640 tisíci členů, v dalších afrických provinciích je přes 76 tisíc členů. Skoro přesně 190 tisíc členů mají provincie střeodoamerické, severní Amerika asi 39 tisíc a Evropa 22.

Z misijních provincií jsou nové a rostoucí Kuba a Burundi, oddělenými částmi rozštěpených provincií jsou Honduras a naše misijní provincie, a provincií s dlouhou historií, ale přítomně velmi slabou je Labrador.

Ve velkém vedru je příjemnější pracovat venku

Důležitou částí práce každého synodu jsou záležitosti týkající se financování:

- Synod ustavil fond pro pomoc při přírodních katastrofách a jiných neštěstích.
- Vznikl fond kulturního dědictví Jednoty, který bude shromažďovat prostředky k vytvoření jednotného katalogu historicky důležitých objektů v celé UF a k jejich opravám a udržování (předpoklad je, že se podaří vytvořit fond s 1 milionem dolarů).

- Bylo navrženo zařadit mezi podporované teologické semináře některé dosud nepodporované (hlavně Afrika).

- Jižní Asie a Ramallah budou dostávat podporu nadále, ale z jiného fondu (dosaďadní byl zredukován).

- Po živé diskusi bylo rozhodnuto odpustit dluhy vůči rozpočtu UF starší než 2013, ale zároveň bylo rozhodnuto, že provincie, které nesplní svůj závazek vůči

Představení delegací z jednotlivých zemí patří k tradici synodů. Tanzánští bratři a sestry jako pěvecký sbor.

rozpočtu UF, nedostanou podporu z Moravian Church Foundation (což zahrnuje například cestovné na celocírkevní akce).

- Debata se vedla o postavení Archivu UF (v Ochranově), který je doposud podporován celou UF, zatímco jednotlivé provincie s námahou udržují provinční archivy.

- Byl schválen počet UF na sedm let, s výhradou, že případné nutné změny může provést Unity Board.

Spory a konflikty

- Vzhledem k řadě konfliktů a rozdělení, které v posledních letech v UF nastaly, přijal synod řád pro jednání při větších konfliktech v UF, který bude připojen k Řádu jednoty.

- Synod se shodl, že hnutí, které se nazývá Spojená aljašská misie Jednoty (United Alaska Moravian Mission), není nadále považováno za část UF a nesmí užívat název “Moravian”, protože ve sporu s vedením provincie odmítli přijmout autoritu UF, která učinila řadu pokusů pomoci ke smíření.

- Bylo rozhodnuto, že každý diakon, presbyter nebo biskup, který bude propuštěn pro nepřístojné jednání, bude zbaven práva ordinovat či konsekrovat v UF.
- Wincap Cassy musí přerušit všechny styky s Honduraskou provincií a nesmí se již nazývat biskupem UF.
- Synod potvrdil, že je nutné za všech okolností respektovat hranice mezi provinciemi (sporné situace se vyskytly v Africe).

Bylo přijato několik rozhodnutí o další či nové práci komisí a odborů UF:

- Odbor pro práci žen v UF bude mít zastoupení na synodu (bez hlasovacího práva).
- Vzniká odbor mládeže UF s koordinátorem na částečný úvazek, mládež bude mít jednoho zástupce na synodu a v roce 2018 se bude konat seminář mládeže UF v Americe.
- Komise UF pro teologii byla nově sestavena, jsou v ní dva zástupci z každé oblasti (Afrika, Evropa, Amerika, Karibská a latinskoamerická).
- Výbor UF pro misii a rozvoj bude mít 8 členů, 4 z Afriky, 2 z Karibiku, po jednom z Ameriky a Evropy.

Synod přijal také několik prohlášení, která se týkala:

- Výzvy k podpoře uprchlíků kdekoli ve světě, kde se s nimi Jednota dostává do styku, k působení proti nenávisti, rasismu a odmítání druhých.
- Odsouzení obchodu s lidmi z jakýchkoli důvodů, jejich zotročování a zneužívání.

kostel Jednoty v Montego Bay

- Důrazu na rovnost mužů a žen v Jednotě a zvláště ve vztahu k řádům (pro ženy nemohou platit jiné řády než pro muže).

- Potvrzení odmítnutí každého násilí na ženách (par. 843 Řádu UF)

- Podoby lidské sexuality, její pochopení a rozdíly mezi různými částmi Jednoty byly tentokrát předmětem obšírné diskuse (minulý synod se tím odmítl zabývat). Synod potvrdil, že manželství chápe jako svazek mezi mužem a ženou, odmítl rozhodnutí synodu Americké severní provincie z r. 2014, umožňující ordinaci kazatelů a kazatelek žijících ve vztahu s osobou stejného pohlaví a požehnání takovým svazkům (synod to pokládá za neslučitelné s Řádem UF – přijato 48 hlasy proti 11).

- Heslo, které se v Jednotě již dlouho a běžně užívá – Zvítězil Beránek náš, následujme jej – bylo potvrzeno jako oficiální heslo UF.

Předsedou Unity Boardu pro nejbližší dva roky byl zvolen br. Cortroy Jarvis ze Západobíndické provincie. Úřadu se ujme od 1. ledna.

Tato skoro telegrafická zpráva o průběhu synodu nemůže dost přesně představit dění ve světové Jednotě. I z uvedených stručných dat je zřejmé, že Jednota nadále dynamicky roste v Africe, v Tanzánii a okolních zemích, jinde se počty příliš nemění (když se podíváme na údaje z Evropské kontinentální provincie, za poslední rok ubylo celkem asi 50 členů). Světová UF je stále rozmanitějším a pestrším společenstvím, což s sebou nese řadu rozdílů v názorech a postojích, daných především kulturní odlišností různých společností. Tyto rozdíly nejde snadno a rychle překonat a ve všem se sjednotit, někdy je nejvíc potřeba trpělivost.

Srdečné poděkování patří Jamajské provincii za pohostinství a všem práci s přípravou a organizací synodu.

*podle zprávy bratra Roberta Hopcrofta
předsedy Unity Boardu - redakce*

Odchod emeritního děkana Bethlehemského semináře bratra Davida Schattschneidera

Po prázdninách nás dostihla zpráva, že 29. září zesnul v Bethlehemu bývalý děkan a dlouholetý profesor církevních dějin na Moravian Theological Seminary v Bethlehemu, bratr David Schattschneider. Bylo mu 77 let, zanechal tu svou manželku Doris a dceru Lucy s rodinou.

Jeho otec i dědeček byli kazateli Jednoty, on sám vyrostl v New Yorku a vystudoval nejprve na Moravian College v Bethlehemu, potom teologii na Yale Divinity School a doktorát získal v Chicagu. V roce 1968 se stal učitelem MTS jako profe-

sor církevních dějin, od roku 1988 byl třináct let děkanem, až do svého odchodu do důchodu.

Za více než třicet let vyučování ovlivnil desítky a desítky studentů, pozdějších kazatelů, učitelů a církevních pracovníků. Vzhledem k mezinárodnímu složení semináře to jsou lidé z několika kontinentů. Bratr Schattschneider byl pověstný svým mimořádným postřehem a pohotovostí, důrazem na poctivou práci s texty (žádné informace z druhé ruky!) a schopností spojit historickou vědu s teologií i životem víry.

Ve své odborné práci se David Schattschneider věnoval především dějinám misie Jednoty, už od své doktorské práce, která byla věnována teologii misie u Zinzendorfa a Spangenberg. Vzpomínám si, jak nám rozdíl mezi nimi lapidárně shr-

nul: když někdo z misionářů zase zemřel na nějakou tropickou chorobu, Zinzendorf sedl a napsal duchovní píseň k uctění jejich památky. Spangenberg se spojil s lékaři a odborníky, aby našel příčinu a pokusil se ji odstranit nebo omezit.

Bratr Schattschneider také založil Center for Moravian Studies při semináři, jako místo pro vědecké bádání o dějinách Jednoty. Byl také presidentem Moravian Historical Society a dalších společností.

Jeho důležitost pro život církve vyjádřila při vzpomínkové bohoslužbě 5. října ve sboru Advent Moravian Church sestra Betsy Miller, předsedkyně Americké severní provincie: „Jsme tu dnes nejenom proto, že nás David naučil něco o dějinách Jednoty, ale také protože byl v mnoha ohledech naším pastorem. Naslouchal nám, dokázal z nás dostat to nejlepší a pomáhal nám, abychom se stávali sami sebou – svou láskou, vírou, svou moudrostí, suchým humorem, svým jemným duchem a dobrotivým jednáním. Další generace Jednoty – a vlastně i světa – budou o něco moudřejší a lepší díky životu, víře a svědectví bratra Davida Allena Schattschneidera.“

podle zpráv Moravian Theological Seminary redakce

náš seniorát

Rozsvěcení hvězdy v Jablonci nad Nisou

Večer před adventní nedělí se v naší modlitebně shromáždila skupina lidí velkých i malých a těšili se na představení, které pro ně nachystalo šest odvážných dospělých. Krátká divadelní hra byla napsána na motivy povídky Hendrika Jandira „Jak zlý zajíc zhasl vlkovi betlémské světlo“. S potěšením vám oznamujeme, že se hra dospělým povedla zcela bezchybně a divákům se líbila.

Není ovšem jisté, jestli si z ní přítomné děti vzaly adekvátní ponaučení pro život. Ve hře byl zlý zajíc byl vyhnán z lesa ven, protože škodil, kudy chodil. Dětem se ale nejvíc líbil právě zlý zajíc. No, uvidíme...

Divadelní soubor jabloneckého sboru:

vlk - Jiří Kouba, zajíc - Jakub Votrubec, sova - Anna Halamová, srna - Irena Koubová, liška - Zdena Kafková, medvěd - Alexandra Sedláčková

Po hře jsme společně zazpívali několik adventních písní, pak jsme vyrazili do zimy a do tmy a rozsvítili jsme hvězdu nad vchodem do fary. Popřáli jsme si pěknou a požehnanou adventní dobu a ještě jsme se znovu vrátili do tepla modlitebny, abychom si popovídali a ochutnali trochu perníčků a jiných dobrot. Advent tak pro nás v Jablonci začal zábavně a pokojně.

Na poslední adventní neděli mají zase divadelní představení děti, tak se pro změnu mohou těšit dospělí.

A. H.

Reformace v plastu?

Luther jako figurka z řady hraček “Playmobil”

Určitě bez pozornosti v zahraničí, ale za bedlivého dohledu některých německých církevních kruhů se prodává nová figurka známé řady Playmobil – figurka Martina Luthera, s brkem v pravici a s otevřenou biblí v levici. Až sem by nešlo o žádný problém. Jenomže v otevřené biblí stálo na levé straně „Knihy Starého zákona. Konec.“ Na pravé pak „Nový zákon přeložený doktorem Martinem Lutherem“.

V čem je problém? Slovo „Konec“ vadilo řadě židovských i evangelických zástupců. Znamená to, že Starý zákon je tímto překonán a přestal platit? Tak to vykládaly některé kruhy v církvi a zcela jistě antisemité až po „Německé křesťany“ za nacismu (připomeňme si, že u nás ve staré Jednotě to takto viděli přívrženci Malé stránky).

Figurku vyvíjel společně úřad pro turismus (jde přece hlavně o suvenýr) a hračkářská firma Brandstetter. Za předlohu sloužil pomník Martina Luthera ve Wittenbergu, na němž stojí reformátor s otevřenou biblí.

Podle obchodní ředitelky je figurka v prodeji od dubna 2015 a bylo jí vyrobeno kolem půl milionu kusů, především pro obchody v muzeích, turistická centra, ale i církevní instituce. Zájem je největší ve městech, v nichž Luther žil nebo působil, ale figurka se prodává dobře i do Nizozemí nebo USA.

Pozměněná figurka, bez inkriminovaného slova „Konec“, půjde na trh koncem března. A my se můžeme domýšlet, jak žádané budou obě odlišné varianty plastové figurky mezi sběrateli.

Jestli to přispěje k lepšímu poznání reformace mezi obyvatelstvem zemí, kde se figurka bude prodávat, je jiná otázka.

podle epd, redakce

Za práva migrantů

10. prosinec je mezinárodním dnem lidských práv. A právě v tento den se synod evangelické církve v Rakousku usnesl na oficiálním protestu proti praxi vysídlování imigrantů, jak je v zemi uplatňována.

Rakousko se rozhodlo postupovat podle předpisů, které umožňují poslat zpátky každého, kdo před vstupem do Rakouska prošel jinou bezpečnou zemí a nepožádal o azyl. „Prakticky přes noc jsou lidé, kteří potřebují ochranu, zadržováni, posíláni zpět nebo odsunuti bez ohledu na jejich osobní situaci, bezpečnost a možné další osudy...“ píše se v rezoluci. „To se děje v mnoha případech tak, že lidé nedostanou možnost požádat v Rakousku o azyl nebo vyčkat zde na rozhodnutí o podané žádosti. Tito lidé jsou proti novým opatřením bezmocní a bezbranní.“

Zostřená praxe má dopad i na rakouské dobrovolníky, kteří se dosud zabývali prací s migranty. Jejich práce je zpochybněna a zjevně mařena, což je pro ně frustrující a demotivující. Důvěra všech zúčastněných v právní stát je podlamována.

Synod se svou rezolucí obrátil na spolkovou vládu. „Vyzýváme rakouskou spolkovou vládu, aby se vyvarovala zbytečné tvrdosti, obzvláště v případech nemocných a jinak slabých osob, aby uplatňovala důrazněji možnosti výjimek z evropských pravidel pro zacházení s migranty, když rozhoduje o postupu vůči uprchlíkům

a lidem hledajícím pomoc.

Synod připomíná i množství lidí, kteří museli opustit domovy kvůli své křesťanské víře a nemohou se bezpečně vrátit, stejně jako ti, kdo se stali křesťany v Evropě. Nejde však jen o křesťany, jde o všechny lidi, kteří potřebují pomoc a důvěřují, že se jim v Rakousku dostane spravedlivého zacházení, končí rezoluce synodu.

Při pomyslení na postoje řady českých politiků k uprchlíkům a migrantům bychom měli právě o letošních vánocích na tyto lidi víc myslet.

- red -

Koleda ve sněhu

(Jaroslav Seifert, ze sbírky Přilba hlíny)

Vždycky když z nebe hvězda vzplane
na naše chudé obydlí,
věci svou tíhou připoutané
alespoň stínem okřídlí.

Byť zhasínala, jako hasne
oharek vlažný v popeli,
věřím, že v noci divukrásné
zažehne radost pod čely.

A byť se jen jak jiskra třásla,
hned slyšíš z oblak vroucí zpěv
a přijde pastýř s hručkou másla
a najde potmě teplý chlív.

A zas nás vrátí do idyly
pod rodný, slamou krytý krov.
Jde světem válka. Kriste milý,
kdo nemyslíl by na domov!

vánoční pastorela

Až s kůru zahrají vánoční pastorelu,
pak děti vyběhnou cestičkou ke kostelu.
Do dálky svítí a vrata jsou otevřena,
tam Ježíšek, jesličky, Josef a jeho žena.

Až hlasy rozezní slavnostní vánoční chór,
pastevci seběhnou z okolních polí i hor.
Dnes mráz je nepálí, teplo jde ode dveří.
To je ten den, kdy každý trochu věří.

Až zvony zazvoní do svaté tiché noci,
já tiše vzpomenu těch, kdo jsou bez pomoci,
kdo jako Marie neví, kde hlavu složí.
Byť každý jiný je, všichni jsme děti Boží.

Až s kůru zahrají vánoční pastorelu,
já s dětmi vyběhnu cestičkou ke kostelu.
Do dálky svítí večer, svatý je.
Ježíšek, jesličky, Josef a Marie.

(text písně)

